

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput I. Non posse intellectum creatum naturali facultate certam Trinitatis
comparare sibi notitiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS LIBER NONUS,

*Qui resolvit quædam dubia Scholastica, & modum tradit lo-
quendi de Trinitate.*

Dubia &
modus lo-
quendi de
Trinitate.

ciles veterum Scholasticorum Disputa-
tiones; in quibus ne diu versemur pro-
hibet cum ratio instituti, tum rerum
aliarum dignitas atque amplitudo: ne
autem illas penitus prætereamus, non
finit Majorum nostrorum assiduus labor;
& perantiqua literarii certaminis insti-
tutio. In hoc ergo libro de Scholarum

D finem librorum,
quos de Uno, Tri-
noque Deo susce-
peram exornan-
dos, mihi tan-
dem properanti
occurrunt pro-
lixæ, ac perdiffi-

circa Trinitatem placitis talem placet
tenere methodum, quæ proponat bre-
vique resolvat Scholasticas disceptatio-
nes; ut debellatis jam longo certamine
Hæreticis, Criticisque devictis, eos
etiam, qui aut domestica; aut ludicra
bella inferunt, exerceamus, ac tran-
quilliori posthac animo à Divinitatis ar-
cano ad spiritales, corporeasque crea-
turas nostra convertatur oratio. Ne-
que vero timemus quin differentibus no-
bis adsit lectorum conjuncta cum singu-
lari comitate tolerantia; dum, nisi ra-
tificationibus peracutos & excultos
eloquio, breviloquentes saltem futuros
nos esse paciscimur.

C A P U T I.

Non posse intellectum creatum naturali facultate certam
Trinitatis comparare sibi notitiam.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.

2. Probat, nullum acie naturalis ingenii,
Imo nec fide imbutum posse mysterium
Trinitatis humanis argumentis evincere.

à num. 3. usque ad 9. Solvuntur quædam ob-
jectiones.

1.
An in intel-
lectu creato
certa notitia
de Trinitate.

TRINITATIS mysterium laudabili
ausu, miroque ingenio invenisse
Platonem scripsit quinto sæculo
Claudianus Mamertus; & plura illius
arcani vestigia in libris Mercurii Trismeg-
isti, & in Oraculis Sibyllarum depre-
henduntur. Ingenii acumine altissima
R. P. Berti Theol. Tom. II.

quæque mysteria contingi aiebat sæculo
duodecimo Abaelardus: divinarumque
personarum pluralitatem evinci arbitra-
batur circa finem sæculi xiii: Raymun-
dus Lullus demonstratione petita ab
æqualibus, quam vocant æquiparantiam.
Hi, alique viam huic quæstioni aperu-
runt:

runt: pro qua superfluum videtur repetere multiplex esse genus demonstrationis, per causam, ex effectibus, à simili, & ex aliis locis dialecticorum. Tantummodo prenotandum est; duo simul controverti, num ratio naturalis possit sese in hujus mysterii cognitionem assurgere, aut saltem revelatione supposita illud positiva argumentatione redere manifestum.

2. **Myſterium Trinitatis nec naturali ingenio percipibile, nec humanis argumentis evincibile.** PROPOSITIO: Nullus acie naturalis ingenii valet Trinitatis mysterium percipere, nec fide imbutus illud humanis argumentis evincere.

Ostenditur Scripturis, PP. auctoritate, & ratione. Quod solius gratiae donum est, nemo sola natura duce consequitur: Notitia Trinitatis solius gratiae donum est: Ergo nemo hanc notitiam sola natura duce consequitur. Minor probatur ex verbis Matth. xi. 27. *Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et cap. xvi. 17. *Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est.* II. Hormisdas Papa in Epist. ad Justin. *Secretum, inquit, Trinitatis nec ulla visibilium, nec invisibilium creaturarum potuit investigare natura.* Ambrosius lib. de Fide cap. 10. *Impossibile est, generationis Verbi Divini scire secretum: mens defecit: vox silet.* Et S. P. Aug. lib. xv. de Trin. cap. xvi. *Quanam tandem vis intelligendi, quae vivacitas rationis, quae acies cogitationis ostendent, quomodo sit Trinitas?* III. Omnis naturalis cognitio duplicem habere potest sui causam, vel praenotionem creaturarum, vel ideam anticipatam & ingenitam: Ex neutro principio hauriri potest Trinitatis notitia: Ergo nullatenus haec poterit esse naturalis. Prob. min. Non sufficit praenotio rerum creaturarum, quoniam haec trahunt in Dei cognitionem, tanquam effectus à prima causa producti; & virtus illarum creatrix, quae est toti Trinitati communis, ad unitatem spectat divinitatis, nec proficiscitur ex proprietate personae; ita ut, si in una tantum hypostasi Dei natura subsisteret, adhuc ratio haberetur Creatoris, & creaturae. Nec satis est insita idea Dei, quia haec exhibet rationem summi boni, independentis, infiniti, per se existentis; quae pariter solam infert unitatem divinitatis. Sive ergo praenotio creaturarum, sive anticipatio idearum nequit perceptionem parere Trinitatis. Haec vero probant positionem nostram facta quoque revelatione: quae naturalem vim aut

mentis, aut idearum non immutat, efficitque tantummodo, ut assentiamur veritati non apparenti propter revelationis auctoritatem. Praeformati autem fide facile demonstramus in Deo Trinitatem non repugnare, ejusque imagines ubique conspiciamus, prout liquet ex cap. 6. & 7. libri vii.

ADVERSUS HANC POSITIONEM OBJECTIONES QUEDAM.

Opp. 1. Apost. ad Rom. i. 20. inquit: *Invisibilia enim ejus à creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur.* Et Sap. xiii. 1. *A magnitudine enim speciei & creaturae cognoscibiliter poterat horum Creator videri.* Utuntur hoc duplici testimonio Theologi, ut evincant ex rebus aspectabilibus unius summi Numinis existentiam. At S. P. Augustinus lib. xv. de Trinit. cap. 2. assert utrumque testimonium, ne fidelium quispiam frustra, & inaniter existimet, se quassisse in creatura indicia summae Trinitatis. Igitur quomodo Dei existentia, ita & Trinitas ex rerum aspectabilium contemplatione dignoscitur. Et quidem S. Pater praecedentibus libris comprobaverat Dei Trinitatem exemplis creaturarum, quae lib. vii. additis pluribus aliis fuerunt producta; & quae videntur hanc assertionem evertere.

Resp. Utique deprehendi accedente lumine fidei in rebus conditis Triados vestigia, sed, quoniam quidquid creatum est cum sola omnipotentia necessario connectitur, Deum omnipotentem aperte demonstrant, non Deum Trinum. Nam quae videntur Trinitatem referre, non eam exhibent equiparantia naturalis similitudinis, sed cogitatus mentis divinitus illustrata. Quod Augustinus eodem libro cap. 26. de Imagine sita in mente hominis cogitante & volente, ita monet: *Veruntamen caveat, ne hanc imaginem ita ei comparet, ut omnino existimet similem: sed potius in qualicumque ista similitudine magnam quoque dissimilitudinem cernat.* Affert praeterea multiplex inter has imagines Deumque discrimen: unum cap. vii. ejusdem libri, quod haec tria, id est, mens, notitia, & amor, *ita sunt in homine, ut non ipsa sint homo;* cum contra divinitatis natura ita sit in Personis, ut unaquaeque sit Deus: alterum cap. 23. *quod ista Imago, quod est homo, habens illa tria una persona est;* & in Deo tres distinctae personae sunt una eademque divinitas: tertium cap. 22. quod homo adeptus

adeptus intelligendo notitiam, aut charitatem amando, non est hæc, *sed hæc habet*; & Verbum Patris, & amborum Amor sunt eadem Patris substantia. Hisce regulis comparationes omnes cap. 7. lib. VII. pensabis. Dum enim subit naturalis cogitatio, aut Deum esse intelligentem, aut naturam esse boni se diffundere, aut amicitiam versari inter plures, aut perfectionem esse viventium gignere filium: occurret simul prudens animadversio, solam fidem nobis proponere posse dari verbum ejusdem cum intelligente naturæ, communicari bonum alteri substantia indistincto, dari in confortio amicitiae indivisibilem Deitatem; reperiri genitum substantialiter à genitante indivisum: quæ, priusquam accedat donum descendens à Patre luminum, nec firmiter credi possunt, nec salubriter inveniri, nec veraciter cogitari.

5. *Objectio 2.* Opp. 2. Antiqui Philosophi naturalis lumine divinarum Personarum pluralitatem assecuti sunt. Mercurius Trismegistus fertur hæc protulisse: *Monas genuit Monadem, & in se suam reflexit ardorem.* Commendant Aristoteles, & Pythagoras ternarium numerum tanquam symbolum divinitatis. In Platonis Timæo hoc exponi mysterium, notat in 2. de Præparat. Evangelica Eusebius. In Platoniorum libris multiplicibus rationibus suaderi æternam Verbi apud Patrem existentiam testatur S. P. Augustinus lib. 7. Confess. cap. 9. Meminit Patris & Filii etiam Zoroastres in Magicis. Plura de Christi divinitate, eaque illustria proferuntur in Oraculis Sybyllinis. Potest ergo nativa rationalis creaturæ facultas ad hanc notitiam pertingere.

6. *Solutio.* Resp. nego ant. Qui enim sub Mercurii nomine circumferuntur libri, suppositi sunt, neque ætatem præcedunt Apostolorum, ut dudum eruditi viri observarunt, Petavius lib. 1. de Trin. cap. 2. Du-Pin in sua Bibl. Tom. pag. 35. omnesque naris emunctæ Critici. In his enim passim occurrunt Evangelii Joannis verba, & Græca explanantur vocabula, cum Mercurius floruerit, quisquis tandem ille sit, antequam vel ipsum Græcorum nomen audiretur. Sed dato genuina esse Opera Trismegisti, dicitur in his Monas genuisse Monadem, id est, unus unum, de productione mundi, qui unus est, & conditus ab uno Deo, usurpato verbo *genuit*, pro creavit more usitato Græcorum. Ternarium numerum Pythagoras, & Aristot. commendant, eumque gentes summa

R. P. Berti Theol. Tom. II.

in Sacrificiis religione adhibuerunt, quod cæteris præstantior sit, habeatque principii, medii, ac finis rationem, ob triplicem unitatem. Imo Pythagoras Quaternarium præferebat, in quo solitus erat jurare; & in octavo summam esse perfectionis symbola Sacrorum librorum demonstrant. Plura de his Bongus, qui tamen demonstraturus Ternarii excellentissimam naturam ex quo Christus tertia die resurrexit, & Paulus tertia oratione confortatus est, videtur pueriliter ludere, cum plurima sint etiam Ternarii numeri valde infausta, ut percussio Benadab, confossio Absolom, ac trium dierum, regnante Davide, pestilentia. Neque de se numeri bonum, aut malum portentunt, etsi ratione rerum, quæ numerantur, noceant aliquando, vel prosint.

7. *Refutantur Platonici.* Platonici potuerunt ex Hebraeis nonnulla audire mysteria, siue fuerint ante expeditionem Alexandri aliqui Sacri libri in Græcum translati, ut docent viri de Ecclesiastica historia benemeriti Huetius, & Alexander; siue Gentiles Philosophi cum Judæis fuerint conversati: quod de Aristotele scribit Clearchus apud Josephum Flavium in 1. contra Apionem, & Euf. in 1x. de Præp. Evangelica cap. 5. & 6. idque de Platone credendum est, quem constat discendi cupiditate majorem orbis partem peragrassæ. In libris tamen Platoniciis plures distinguuntur gradus divinitatis, Tagaton, siue causam, Demiurgum, & ideam universorum, aliosque Deorum ordines, ut lares & dæmones, uti observant Proclus in Comment. ad Timæum, Macrobius lib. 1. in Somnium Scipionis, & S. P. August. lib. xiiii. de Civ. Dei cap. 16. Quamobrem Verbum Dei cognovit quidem Plato, ut ait idem Aug. in VII. Confess. sed inferiorem Tagato divinitate: & ipse: ut arbitror, semina projecit Arianismi. Sunt hujus generis quisquiliæ, quas proferunt à Zoroastre, aut supposititiæ, aut Arianicæ, & fortassis utrunque.

8. *Quid de Sybyllinis oraculis.* Eadem fere est ratio de Sybyllinis Oraculis, quæ spuria censent, non solum Blondellus, Markius, Oudinus, Vossius, Clericus, sed etiam Posssevinus, & alii complures, qui Auctorem in tempore Hadriani, aut Commodi, & citius etiam ruminant; & quamvis carmina Sybyllarum à xv. viris Romæ asservata omnes fateantur, quæ tamen nunc extant notis innumeris apparent post ætatem Apostolorum confarcinata. Nil ergo mirum, si Filium Dei Christum prædicant. Quod si cum Hugone Grotio con-

